

EHDOTUS OPETUSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI YLIOPISTJEN SUORITTEISTA PERITTÄVISTÄ MAKSUISTA

1. Asetuksen tausta

Yliopistojen suoritteista perittävistä maksuista on säädetty opetusministeriön asetuksessa eräistä suoritteista perittävistä maksuista (1091/2005) ja opetusministeriön päätöksessä avoimesta korkeakouluopetuksesta korkeakouluissa perittävistä maksuista (83/1993). Yliopistojen kirjastojen ja tietopalvelun suoritteista perittävistä maksuista on säädetty opetusministeriön päätöksessä kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista (82/1993). Tarkoituksena on, että valtion maksuperustelain (150/1992) mukaiset yliopistojen maksulliset suoritteet kerätään yhteen opetusministeriön asetukseen, jossa säädetään mitkä yliopistojen suoritteet ja suoriteryhvät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Asetuksen voimassaoloajaksi ehdotetaan kuutta kuukautta eli asetus olisi voimassa 1.1.2007–30.6.2007.

2. Esityksen keskeinen sisältö

Valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Sen 8 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön ja hallinnonalan muiden viranomaisten suoritteet ja suoriteryhvät ovat maksullisia ja mistä suoritteesta tai suoriteryhmästä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein.

Esityksessä on koottu yhteen asetukseen yliopistoa koskeva maksuperustelain mukaisesti hinnoiteltava toiminta. Esityksessä ei siten säädetä korkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta, koska siitä on säädetty yliopistolaissa (645/1997). Yliopistolain 8 §:n 1 momentin mukaan korkeakoulututkintoon johtava opetus on maksutonta. Tämä maksuttomuus sisältää tutkintoon kuuluvan opetuksen lisäksi sen edellyttämät tai siihen liittyvät tehtävät, kuten kuulustelut tai arvioinnit, valinta- ja tasokokeet, opinnäytetöiden ohjaus- ja tarkastus, opintoneuvonta, todistukset opintosuorituksista sekä tutkintotodistukset. Esityksen ulkopuolelle jäävät myös yliopistojen kirjastojen viivästys-, sakko- ja vahingonkorvausmaksut, koska niissä ei ole kyse valtion maksuperustelain mukaisten suoritteiden hinnoittelusta. Tarkoituksena on kuitenkin opetusministeriön toimesta ohjeistaa yliopistojen kirjastoja asiassa, jotta käytännöt viivästys- sakko- ja vahingonkorvausasioissa olisivat jatkossa yhteneväiset. Samoin esityksen ulkopuolelle jää yliopistojen ja muiden valtionviranomaisten keskenään sopimien viranomaistehtävien hoitamisesta aiheutuvat kustannukset, kuten esimerkiksi yliopistojen opintotukilautakuntien hoitamat opintotukitehtävät.

Esityksessä on huomioitu ensimmäistä kertaa myös asetustasolla säädettyistä yliopistojen antamasta pätevyiden saamiseen liittyvästä koulutuksesta ja erikoistumiskoulutuksesta. Nämä koulutusmuodot on koulutus- ja kulttuuritoimintaan liittyvistä syistä maksuttomia, silloin kun yliopistot järjestävät niitä omaehtoisesti opiskelijoille. Sa-

moin erillisten opintojen osalta niiden suorittamisoikeus on koulutus- ja kulttuuripoliittisista syistä pääosin maksutonta ja asetuksen liitteessä tarkemmin mainitusti muilta osiltaan omakustannusarvoon hinnoiteltavia suoritteita.

Yliopistojen muita julkisoikeudellisia suoritteita ovat asetuksen 3 §:ssä tarkemmin mainitut yliopistojen antamat todistukset, kuulustelut ja kokeiden pitäminen. Nämä suoritteet hinnoitellaan euromääräisesti omakustannushintaan siten kuin valtion maksuperustelain 6 §:n 2 momentissa säädetään. Esityksessä maksulliseksi suoritteeksi hinnoitellaan myös opiskeluoikeuden palauttamista koskevan hakemuksen käsittely.

Yliopistojen kirjasto- ja tietopalveluiden suoritteet jakaantuvat hinnoittelun osalta useampaan eri ryhmään. Kaikissa yliopistokirjastoissa paikallislainaus on koulutus- ja kulttuuripoliittisista syistä maksutonta. Sen sijaan useista muista palveluista kirjastot perivät maksuja. Esimerkiksi lainaustoimintaan voi liittyä muita maksuja, kuten aineiston varausmaksu. Muita maksullisia yliopistokirjastojen suoritteita ovat jäljenteet, kaukopalvelu sekä tietopalvelu. Yliopistokirjastojen aineistoluettelot ovat nykyään käytettävissä Internetin välityksellä ilmaiseksi myös yliopistojen ulkopuolelta. Tietokantojen tuotannon voidaan katsoa olevan osa kirjastojen tehtävän mukaista palvelua saattaa kokoelmia koskevat tiedot paremmin käyttäjien ulottuville. Kirjastot voivat kuitenkin tuottaa myös muita tietokantoja joko yksin tai yhteistyönä toisten kirjastojen kanssa, joiden käyttö voi olla yliopiston ulkopuolisille tahoille maksullista. Eräiden kirjastojen kohdalla tietokannoista saatavat tulot muodostavat merkittävän osan maksutuloista. Kirjasto- ja tietopalveluilla on myös 6 §:n 2 momentin mukaisesti liiketaloudellisesti hinnoiteltavia palveluita. Tällaisia palveluita on esimerkiksi julkaisujen myynti, koulutuspalvelut sekä elektroniseen julkaisemiseen liittyvät palvelut. Myös tilojen ja laitteiden käytöstä voidaan periä liiketaloudellisesti hinnoiteltava maksu. Kansalliskirjastolle ominaisia erikoispalveluja muiden kirjastojen kanssa tehdyt elektroniseen kirjastoon liittyvät palvelusopimukset sekä mikrokuvaus-, konservointi- ja digitointipalvelut. Esitys noudattaa pääpiirteissään opetusministeriön päätöksessä kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista (82/1993) tehtyjä linjauksia, eikä se merkittävästi muuta yliopistokirjastojen nykyisiä maksukäytäntöjä. Esityksen keskeisenä tavoitteena on ajanmukaistaa yliopistokirjastojen suoritteista perittävien maksujen sääntely paremmin vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä.

Avoin yliopisto-opetus on koulutuksellista tasa-arvoa edistämään luotu avoin opintojärjestelmä, jossa voi pohjakoulutuksesta riippumatta osallistua yliopistojen opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen. Opintosuoritukset vastaavat yliopistojen perusopetuksen suorituksia. Yliopistot toteuttavat avointa yliopisto-opetusta joko järjestämällä sen itse tai yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa. Avoin yliopisto-opetus on koulutus- ja kulttuuripoliittisista syistä ainoastaan osittain maksullista omakustannusarvoon hinnoiteltuna. Esitys noudattaa pääpiirteissään opetusministeriön päätöstä avoimesta korkeakouluopetuksesta korkeakouluissa perittävistä maksuista (83/1993).

Yliopistot tuottavat myös palveluja, jotka eivät ole valtion maksuperustelaisissa määriteltäviä julkisoikeudellisia suoritteita joiden kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja joiden tuottamiseen viranomaisilla on tosiasiallinen yksinoikeus. Näiden suoritteiden hinnoista päätetään liiketaloudellisin perustein valtion maksuperustelain 7 §:n mukaisesti. Esityksessä liiketaloudellisesti hinnoiteltavia suoritteita ovat täydennyskoulutus, tilatut tutkimukset sekä muut palvelutehtävät ja tilojen vuokraus.

3. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä virkatyönä. Yliopistokirjastojen osalta valmistelun pohjana on käytetty opetusministeriön rahoittamaa selvitystä yliopistojen kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista annetun opetusministeriön päätöksen muutostarpeista (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004:13). Yliopistokirjastokentän kanssa on lisäksi tehty yhteistyötä valmistelun aikana. Esityksessä on pyritty huomioimaan myös Elinikäinen oppiminen yliopistoissa -työryhmän muistio (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:38). Avoimille yliopistoille on lisäksi lähetetty vuonna 2006 selvityspyyntö hinnoitteluperusteista ja pyyntö kustannusvastaavuuslaskelman tekemisestä. Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunnot yliopistoilta, yliopistokirjastoilta ja avoimilta yliopistoilta. Samalla yliopistoja pyydettiin tekemään kustannusvastaavuuslaskelmat maksullisesta toiminnastaan. Saatujen laskelmien tasoa ei voida kuitenkaan pitää sellaisina, että niiden perusteella voitaisiin antaa opetusministeriön asetus yliopistojen suoritteista perittävistä maksuista olemaan voimassa kolme vuotta, kuten oli suunniteltu. Asetus ehdotetaan olemaan voimassa kuusi kuukautta ja näiden kuuden kuukauden aikana yliopistoja pyydetään antamaan riittävät ja asialliset laskelmat maksullisen toiminnan perusteeksi. Tämän ja tarvittavien korjausten jälkeen asetuksen voimassaoloa voidaan pidentää kolmeen vuoteen.

4. Taloudelliset vaikutukset

Yliopistojen liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tuottojen vuonna 2007 arvioidaan olevan 225 874 000 euroa ja asetuksessa määriteltujen julkisoikeudellisten suoritteiden tuottojen 33 200 000 euroa. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotoista avoimen yliopiston tuotot ovat 23 723 000 euroa, kirjastojen suoritteiden tuotot 5 300 000 euroa ja muiden suoritteiden tuotot 4 177 000 euroa.

Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma 2007 (tuhatta euroa)

Maksullisen toiminnan tuotot	225 874
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	219 822
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	6 052
Kustannusvastaavuus %	102,8 %
Hintatuki	1 015
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	7 067

Julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma 2007 (tuhatta euroa)

Maksullisen toiminnan tuotot	33 200
Toiminnan erillismenot	30 600
Osuus yhteiskustannuksista	2 200
kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	- 400

Yliopistokirjastojen osalta esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia yliopistokirjastojen maksullisen palvelutoiminnan tuloihin. Yliopistokirjastojen maksullisista suoritteista erityisesti tietopalvelu ja kaukopalvelu ovat viime vuosina vähen-

tyneet. Pääsy sähköisiin aineistoihin on mahdollistanut aineistojen omatoimisen hakukäytön tietoverkon kautta esimerkiksi kotoa tai työhuoneesta käsin. Yliopistokirjastojen maksullisten palvelujen tulot olivat tieteellisten kirjastojen tilastotietokannan mukaan 5,3 miljoonaa euroa vuonna 2004 ja vastasivat silloin 5,4 prosenttia kirjastojen kokonaisrahoituksesta. Vuodesta 1994 vuoteen 2004 yliopistokirjastojen nimellitulot ovat nousseet kaksinkertaisiksi, sen sijaan maksullisten palvelujen tulojen osuus kirjastojen kokonaisrahoituksesta on laskenut 6,5 prosentista 5,4 prosenttiin.

Avoimen yliopisto-opetuksen osalta esityksellä ei myöskään arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia maksullisen palvelutoiminnan tuloihin, koska maksullisiin suoritteisiin ei esitetä nykyisestä merkittäviä muutoksia.

Muun maksullisen yliopiston palvelutoiminnan osalta taloudelliset vaikutukset jäävät samoin vähäisiksi, koska nykyisen maksullisen palvelutoiminnan hinnoitteluun verrattuna ei esitetä merkittäviä muutoksia. Liiketaloudellisesti hinnoiteltavien suoritteiden kasvu vuoteen 2006 verrattuna arvioidaan 8 miljoonaksi euroksi.

5. Yksityiskohtaiset perustelut

1 § *Soveltamisala*

Tätä asetusta sovelletaan yliopistolain 1 §:ssä mainituissa yliopistojen suoritteiden maksullisuudesta ja maksusta niiden suoritteiden osalta, joista säädetään valtion maksuperustelaisissa. Asetusta sovelletaan aikaisemmasta poiketen myös yliopiston kirjasto- ja tietopalveluihin sekä avoimeen yliopisto-opetukseen.

2 § *Opetukseen liittyvät julkisoikeudelliset suoritteet*

Ensimmäisessä momentissa tuodaan esille se, että yliopistolaisissa on erityissäännös korkeakoulututkintoon johtavan opetuksen maksuttomuudesta. Korkeakoulututkintoon johtavaan opetukseen on vakiintuneesti katsottu kuuluvan opetuksen lisäksi sen edellyttämät tai siihen liittyvät tehtävät, kuten kuulustelut, arvioinnit, valinta- ja tasokokeet, opinnäytetöiden ohjaus- ja tarkastus, opintoneuvonta, todistukset opinto-suorituksista sekä tutkintotodistukset.

Toinen momentti sääntelee yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) 19 §:ssä säädettyä opettajankoulutusopintoja, kun niitä suoritetaan erillisinä opintoina pätevyiden hankkimista varten. Koulutus- ja kulttuuripoliittisista syistä ne esitetään pidettäväksi maksuttomina suoritteina. Lisäksi momentissa on säädetty yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä, yliopistojen koulutusohjelmista ja erikoistumiskoulutuksista annetun opetusministeriön asetuksessa (568/2005) säädetty erikoistumiskoulutus koulutus- ja kulttuuripoliittisista syistä maksuttomaksi. Kyseessä ovat lähinnä alemman korkeakoulututkinnon pohjalta suoritettava asetuksessa säännelty erikoistumiskoulutus.

Kolmannessa momentissa säädetään erillisten opintojen suorittamisoikeuden maksullisuudesta. Henkilölle, jolla ei ole tutkinnonsuorittamisoikeutta yliopistossa, voidaan myöntää oikeus suorittaa erillisiä opintoja. Opiskeluoikeus rajoittuu tuolloin siihen aineeseen ja siihen arvosanaan tai opintokokonaisuuteen, jonka suorittamista varten oikeus on myönnetty. Koska erillisten opintojen suorittamisoikeuden saaneet opiske-

lijat osallistuvat tutkinto-opiskelijoiden mukana opetukseen, ei ole tarkoituksenmukaista tai edes mielekästä hinnoitella heidän osuuttaan kustannuksista esimerkiksi luennoille osallistumisesta. Tämän takia opetus esitetään maksuttomaksi. Erillisten opintojen omakustannusarvoon hinnoiteltavat maksulliset suoritteet on lueteltu asetuksen liitteessä. Ne ovat erillistä opinto-oikeuden hakemista koskevan hakemuksen käsittelykustannukset, opiskelija- ja opintosuoritustietojen rekisteröinti sekä opintosuoritusotteet ja arvosanatodistukset.

3 § Yliopistojen muut julkisoikeudelliset suoritteet.

Pykälässä on kyse valtion maksuperustelain 6 §:n 2 momentin mukaisista useamman eri viranomaisen samanlaatuisista julkisoikeudellisista suoritteista, joista määritellään samansuuruinen euromääräinen maksu. Valtion maksuperustelain mukaan kiinteän maksun suuruutta määrättäessä on otettu huomioon suoritteiden keskimääräinen kokonaiskustannus. Ensimmäisen momentin euromääräksi on Helsingin yliopiston laskelmien mukaisesti määrätty 35 euroa. Muut euromääräiset hinnat pysyvät entisinä johtuen yliopistojen puutteellisista laskelmista.

Ensimmäisessä momentissa säädetään ilmoittautumisensa lukuvuosittain laiminlyöneen opiskelijan opiskeluoikeuden palauttamista koskevan hakemuksen käsittelymaksusta.

Pykälän 2–4 momenteissa hinnoitellaan eri asetuksissa säädettyjen vastaavuustodistusten, suullisten ja kirjallisten kuulustelujen sekä kelpoisuuskokeiden euromääräinen omakustannusarvoon perustuva euromääräinen maksu.

4 § Yliopistojen kirjasto- ja tietopalveluiden muut kuin liiketaloudellisesti hinnoiteltavat suoritteet

Koulutus- ja kulttuuripoliittisista syistä kirjaston peruspalvelut ovat maksuttomia. Valtion maksuperustelain 5 §:n 1 kohdan mukaan maksuttomia ovat sellaiset suoritteet, joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muutoinkaan rajattuun ryhmään. Tällaisina suoritteina on pidettävä yliopistokirjastojen peruspalveluita eli kirjastojen omista kokoelmista tapahtuvaa lainaamista ja kokoelmien käyttöön asettamista asiakkaille. Aineiston käyttöön asettamiseen kuuluu olennaisena osana kirjaston kokoelmaluetteloiden käyttö sekä paikallisesti että Internetin välityksellä.

Ensimmäisessä momentissa mainitut avoimet julkaisuarkistot ovat yleistymässä yliopistoissa. Avoin julkaisuarkisto on verkkopalvelu, jonka ensisijainen tehtävä on rakentaa tieteellisen kommunikaation infrastruktuuria ja parantaa kommunikaatiota sekä tiedeyhteisön sisällä että suuren yleisön suuntaan. Avoimet julkaisuarkistot tarjoavat käyttäjille erilaisia sähköisiä aineistoja, kuten yliopistossa tuotettuja tieteellisiä e-julkaisuja tai opinnäytetöitä. Lisäksi ne voivat tarjota erilaisia digitoituja kokoelmia avoimesti käytettäväksi joko paikallisesti tai tietoverkon kautta huomioiden mm. tekijänoikeuslain säännökset.

Toisen momentin kaukopalvelujen hinnoitteluun sovelletaan valtion maksuperustelain 6 §:n 3 momenttia. Suoritteesta peritään siis vain aineiston lähettämisestä aiheutuneet kustannukset ja suoritteesta muille tahoille suoritettujen maksujen mukainen maksu.

Kolmannessa momentissa säännellään kirjastojen vastavuoroinen ulkomaille annettava kaukopalvelu. Kirjastot ovat perinteisesti muodostaneet maailmanlaajuisen verkoston, jossa yhteisesti määritellyt säännöt ovat mahdollistaneet aineiston tilaamisen muista kirjastoista. Pohjoismaiden tieteellisten kirjaseurojen liitossa (NVBF) kirjastot ovat keskenään sopineet vastavuoroisesta maksuttomasta kaukopalvelusta, niin sanotusta Norfri-verkostosta. Suomalaiset kirjastot ovat olleet kyseisessä verkostossa nettolainajia.

Neljännessä momentissa mainitut jäljenteet ja tulosteet voivat olla myös aineistosta tuotettuja digitaalisia kopioita.

5 § Avoimen yliopisto-opetukseen liittyvät julkisoikeudelliset suoritteet

Ensimmäisen momentin mukaan avoimessa yliopisto-opetuksessa opetus ja siihen liittyvät kuulustelut ovat koulutus- ja kulttuuripoliittisista syistä maksuttomia. Maksuttomuus koskee kaikkea opetusta, riippumatta siitä annetaanko se lähiopetuksena tai etäopetuksena erilaisin muodoin. Opetuksen antamisen ja kuulusteluiden tilajärjestelyt ovat myös maksuttomia. Maksu peritään omakustannusarvon mukaisesti opetuksen järjestämiseen liittyvistä avoimen yliopisto-opetuksen opiskelijapalveluista. Maksun määräytymisen peruste on yliopiston myöntämä opinto-oikeus ja sen perusteella saatavat palvelut. Maksu peritään sekä yliopiston itse järjestämässä että yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa järjestetystä opetuksesta samoin perustein. Perittäviin maksuihin voidaan sisällyttää vain asetuksen liitteessä mainittuja suoritteita.

Avoimen yliopisto-opetuksen opiskelijapalveluihin kuuluvat maksulliset suoritteet ovat seuraavat:

- 1) Opinto-oikeuden myöntämiseen, opiskelija- ja suoritusrekisteröintiin ja erilaisten todistusten antoon kuuluvat suoritteet.
- 2) Suoritteet, jotka vaihtelevat yliopistoittain sen mukaan miten ao. asiat on yliopistossa ratkaistu. Näitä ovat opintojen kannalta keskeisten tietojärjestelmien käyttöoikeudet sekä opintoneuvontaan ja -ohjaukseen ja tiedotukseen liittyvät palvelut.
- 3) Tapauskohtaisesti tehtävät, aikaisemmin tai muussa oppilaitoksessa suoritettujen opintojen korvaavuuskäsittelyt silloin kun ne kuuluvat opiskeluun avoimessa yliopisto-opetuksessa.

Maksu peritään myös avoimen yliopisto-opetuksen erityisjärjestelyistä omakustannusarvon mukaisesti. Erityisjärjestelyihin liittyvät maksulliset suoritteet on lueteltu asetuksen liitteessä. Erityisjärjestelyillä tarkoitetaan palveluita, joita tarjotaan tavanomaisesta avoimesta yliopisto-opetuksesta poikkeavalla tavalla.

Erityisjärjestelyihin liittyvät suoritteet ovat seuraavat:

- 1) Opetuksen sähköinen välittäminen erilaisissa etäopetuksen muodoissa silloin kun avoimen yliopisto-opetuksen opiskelijapalveluihin ei kuulu tarvittavaa tietojärjestelmien käyttöoikeutta sekä oppiainekohtaisten erikoissovellusten käyttö.

2) Opetuksen järjestäminen tavanomaisesta poikkeavalla tavalla, joko erityisen kohderyhmän tai opintoihin sisältyvän tapauskohtaisen järjestelyn takia. Näitä ovat muutamien opiskelijan pienryhmälle tarjottu opetus tai opintomatka.

3) Avoimeen yliopisto-opetukseen myönnetyn opinto-oikeuden jatkaminen opintojen loppuunsaattamiseksi ja tarjottavasta opetuksesta erikseen suoritettavat tentit. Opinto-oikeus opiskelijalle avoimeen yliopisto-opetukseen on myönnettävä ajallisesti ja sisällöllisesti rajattuna ja sen yhteydessä tulee ilmoittaa montako maksutonta tenttiä myönnettyyn oikeuteen kuuluu.

Avointa yliopisto-opetusta varten laaditusta oppimateriaalista peritään maksu omakustannusarvon mukaisesti.

Toisen momentin mukaan yliopistojen on ilmoitettava perittävien maksujen suuruus ja niiden vastineena saatavat palvelut avointa yliopisto-opetusta tarjotessaan sekä omassa tiedotuksessaan että valtakunnallisessa Avoinyliopisto.fi -verkkopalvelussa. Opetusministeriö tuottaa Avoinyliopisto.fi -verkkopalveluun tarvittavat työkalut sekä maksujen että niitä vastaan saatavien palveluiden yhdenmukaiselle ilmoittamiselle.

Kolmannen momentin mukaan niissä tilanteissa, joissa yliopistot tekevät avoimeen yliopisto-opetukseen liittyvää yhteistyötä muiden oppilaitosten kanssa, peritään siitä syntyvistä suoritteista maksut omakustannusarvon mukaisesti.

6 § *Liiketaloudellisin perustein hinnoiteltavat suoritteet*

Pykälässä säädetään muiden kuin julkisoikeudellisten suoritteiden hinnoista päätehtään julkisoikeudellisin perustein. Maksuperustelakia koskevan hallituksen esityksen (176/1991) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan tuotoilla tulee kattaa vähintään toiminnan kustannukset sekä toimintaan oman pääoman ehdoin sijoitetulle pääomalle asetettu tuottovaatimus. Valtion maksuperustelain 7 §:n 2 momentin mukaan sellaiset markkinasuoritteet, joiden tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus, voidaan kuitenkin hinnoitella myös omakustannusarvon mukaisesti. Niissä tapauksissa, joissa viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus tällaisten monopolisuoritteiden tuottamiseen, ei suoritteen liiketaloudellista hinnoittelua voida edellyttää kilpailulainsäädännökään perusteella. Markkinasuoritteiden liiketaloudellinen kannattavuustavoite pyritään toteuttamaan joustavalla hinnoittelulla, jolloin hinnoittelussa otetaan kustannusten lisäksi huomioon myös kysyntä ja kilpailijat. Tavoitteena on markkinasuoritteen kokonaiskannattavuus, joten alennusten myöntäminen on mahdollista esimerkiksi tilavuokrien osalta yhteiskunnallisesti merkittävää työtä tekeville järjestöille tiloja vuokrattaessa.

Ensimmäisessä momentissa on säädetty liiketaloudellisin perustein hinnoiteltaviksi suoritteiksi täydennyskoulutus, joka sisältää myös kaiken tilauksesta tapahtuvan koulutuksen, paitsi korkeakoulututkintoon johtavan opetuksen, joka yliopistolaissa on säädetty maksuttomaksi. Tilatut tutkimukset, jotka myös hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein (markkinasuorite), on kyettävä erottamaan yhteisrahoitteisesta toiminnasta. Näiden kahden toiminnan määritelmät on esitetty valtiokonttorin määräyksessä 19.12.2005 (364/03/2005). Liiketaloudellisesti hinnoiteltavia suoritteita ovat lisäksi muut palvelutehtävät ja tilojen vuokraus, joita yliopisto suorittaa tilauksesta sekä siinä yhteydessä tuotettu tavara.

Toisessa momentissa mainitut yliopistokirjastojen ja -tietopalveluiden liiketaloudelliset suoritteet tuotetaan asiakkaan toimeksiannosta. Keskeisimpiä suoritteita ovat tiedonhaut ja muut tietopalvelusuoritteet, tietoaineistojen luovuttaminen tietovälineellä ja muiden kuin tämän asetuksen 4 § 1 momentissa tarkoitettujen tietokantojen haku- käyttö ja kopiointiluettelointi, asiakkaiden toimenpiteestä johtuvat ilmoitukset, muu kuin tämän asetuksen 4 §:ssä tarkoitettu kaukopalvelu, käännös- koulutus-, konsultointi-, mikrokuvaus-, konservointi- ja digitointipalvelut, julkaisut ja muut tilauksesta tuotetut suoritteet. liiketaloudellisin perustein hinnoitellaan kaukopalvelusuoritteet, joiden tilaajana on muu kuin tämän asetuksen 4 §:ssä mainittu taho, eli esimerkiksi yritys tai muu yksityisoikeudellinen yhteisö. Myös tilauksesta ulkopuolisille järjestetty koulutus hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein. Liiketaloudellista hinnoittelua ei kuitenkaan sovellettaisi kirjastojen yhdessä tuottamiin tietokantoihin näiden tietokantojen tuottamiseen osallistuvien kirjastojen osalta, vaan kustannusten jakamisesta ja palvelujen hinnoittelusta tulisi sopia osallistuvien kirjastojen kesken. Yliopistokirjastojen suoritteiden hinnoittelun osalta on muistettava ottaa huomioon se, että suoritteiden hinnoitteluun vaikuttaa muun muassa tekijänoikeuslainsäädäntö.

7 § Julkisuuslain perusteella annettavat suoritteet

Pykälässä on kysymys julkisuuslain 34 §:n 2 momentin mukaisesti (HE 20/2005) tilanteista, joissa asiakirjan esille hakeminen vaatii viranomaiselta erityistoimenpiteitä. Näissä tilanteissa voidaan periä asiakirjan esille hakemisesta aiheutuneet kustannukset. Julkisuuslain 34 §:n 3 momentti koskee perittäviä maksuja tiedon antamisesta kopiona tai tulosteena. maksun suuruuden tulee vastata suoritteiden tuottamisesta viranomaiselle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää. Maksu vastaa siis valtion maksuperustelaisissa säädettyä suoritteiden omakustannusarvoa.

8 § Voimaantulo

Asetus esitetään tulemaan voimaan 1.1.2007, jolloin opetusministeriön asetuksen (1091/2005) voimassaolo päättyy. Asetus esitetään olemaan voimassa 30.6.2007 saakka.

Tällä asetuksella kumotaan avoimesta korkeakouluopetuksesta korkeakouluissa perittävästä maksuista annettu opetusministeriön päätös (83/1993), koska avoimen yliopisto-opetuksen maksuista säädetään jatkossa tämän esityksen mukaisesti.

Tällä asetuksella kumotaan myös kirjasto- ja tietopalveluista perittävästä maksuista annettu opetusministeriön päätös (82/1993), koska yliopistojen kirjasto- ja tietopalveluiden maksuista säädetään jatkossa tässä asetuksessa. Varastokirjaston suoritteiden maksullisuudesta annetaan oma opetusministeriön asetus.